

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η «ανθρωπιά» είναι μια λέξη του καιρού μας, ένας όρος κοινόχρηστος, ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια, γιατί συμβαίνει η ανταλλακτική του αξία να είναι πολύ μεγάλη. Και με την «ανθρωπιά» εννοούμε, φυσικά, τη συμπόνια, τη συμμετοχή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο πάθος του γείτονα. Και όχι μόνο του γείτονα. Του κάθε ανθρώπου. Άλλοτε χρησιμοποιούσαν τον όρο «ανθρωπισμός». Έλεγαν: «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» και με τούτο εσήμαιναν μια προσωπικότητα που ξοδευόταν ολόκληρη για να κάμει το καλό. Ο Ντυνάν, για παράδειγμα, ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού», υπήρξε ένας τέτοιος ανθρωπιστής. Πέρα απ' ό,τι θα μπορούσε να ενδιαφέρει αποκλειστικά το άτομό του, εσυλλογίσθηκε τους ανθρώπους που έπασχαν, έξω από διάκριση φυλής και θρησκείας, «εν πολέμω και εν ειρήνῃ».

Ο «ανθρωπιστής», ένας άνθρωπος με σπουδαίες ικανότητες, που αναλίσκxεται με ειλικρίνεια, χωρίς υστεροβουλία, ακόμη και χωρίς τη θεμιτή, επιτέλους, από πολλές απόψεις, επιθυμία της υστεροφημίας, υπήρξε, για πολλούς αιώνες, ένα θαυμάσιο ιδανικό, που οι προγενέστεροι το επρόβαλλαν στους μεταγενέστερους. Ακόμη τότε η «ανθρωπιά», μολονότι δεν έπαυε να είναι κοινή απαίτηση, δεν είχε κατακτήσει κοινόχρηστος όρος. Ήταν η σπάνια, η υψηλή παρουσία, όπου μόνο μερικές εκλεκτές φύσεις κατόρθωναν να φτάσουν. Και ακόμη, μια καθημερινή άσκηση που ο καθένας την επιθυμούσε για τον εαυτό του, θεωρώντας την αυτονόητο χρέος του, χωρίς να συλλογίζεται ότι θα μπορούσε και διαφορετικά να την αξιοποιήσει.

Το γεγονός ότι η απαίτηση της «ανθρωπιάς» έχει γίνει κοινός τόπος σήμερα δεν είναι χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Δείχνει πως η οικουμενική ψυχή αισθάνεται βαθύτερα την ταλαιπωρία του ανθρώπου και αναζητεί διέξοδο.

Περιττό να προστεθεί πως και η ανθρωπιά, καθώς κι ένα σωρό άλλοι όροι, έχει υποστεί τρομακτικές διαστρεβλώσεις. Όποιος είπε πως οι ιδέες είναι καθώς τα υγρά, που παίρνουν το σχήμα του μπουκαλιού τους, είχε, βέβαια, πολύ δίκιο. Και με τους όρους το ίδιο συμβαίνει. Αλλάζουν νόημα, αλλάζουν απόχρωση, κατά τον τρόπο που τους μεταχειρίζεται κανείς και κατά τον σκοπό που επιδιώκει χρησιμοποιώντας τους. Έτσι, μπορούμε να μιλούμε όλοι για ανθρωπιά, αλλά να εννοούμε ολωσδιόλου διαφορετικό πράγμα ο καθένας.

Έπειτα, ένας όρος, μια λέξη, μια έκφραση, που βρίσκεται ολοένα στο στόμα μας, σιγά σιγά φτωχάει, αδειάζει, αποστεώνεται, αυτοακυρώνεται. Φοβούμαι πως ίσια ίσια αυτό έχει συμβεί με την ανθρωπιά. Αρκεί μια ματιά ολόγυρά μας, για να το νιώσουμε καλύτερα τούτο. Η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή, τη γλυκιά ζεστασιά της. Είναι ένας χειμώνας χωρίς αλκυονίδες. Η «καλημέρα», αυτό το χαρούμενο άνοιγμα παραθύρου προς τον αίθριο ουρανό, μεταβάλλεται σιγά σιγά σε μορφασμό. Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.

Λησμονούμε, ωστόσο, πως η ανθρωπιά είναι κυριότατα βούληση, δεν είναι γνώση, δεν είναι μόνο γνώση. Και δεν είναι λόγος, είναι πράξη. Είναι ένας ολόκληρος εσωτερικός κόσμος, στην τελειώσή του, που ακτινοβολεί παντού. Η ανθρωπιά αποκλείει τη μισαλλοδοξία, την καταφρόνηση του άλλου ανθρώπου· είναι επιεικής και ήπια. Περιέχει πολλή συγκατάβαση και πολλή κατανόηση. Η ανθρωπιά είναι κυκλική παρουσία. Δεν βρίσκεται στραμμένη προς ένα μονάχα σημείο του ορίζοντα. Εκείνος που είναι αληθινά ανθρώπινος δεν μπορεί παρά να είναι, σε κάθε περίπτωση, ανθρώπινος. Η ανθρωπιά δεν είναι επάγγελμα, δεν είναι όργανο αυτοπροβολής και επιτυχίας. Είναι απάρνηση. Πρέπει πολλά ν' αρνηθείς, για να κερδίσεις τα ουσιωδέστερα. Αλλά δεν είναι και παθητική κατάσταση. Ολωσδιόλου αντίθετα, αποτελεί μορφή αδιάκοπης ενέργειας. Είναι πολύ ευκολότερο να γίνεις «μέγας ανήρ» παρά να γίνεις «μεγάλος άνθρωπος». Η Ιστορία είναι γεμάτη παραδείγματα μεγάλων ανδρών. Αλλά έχει πολύ λίγους «ανθρώπους» να παρουσιάσει.

Ι.Μ.Παναγιωτόπουλος, Ο Σύγχρονος Άνθρωπος. Οι Εκδόσεις των φίλων, Αθήνα 1988. 18^η έκδοση (Διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.».

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (Η «ανθρωπιά» ... «εν πολέμω και εν ειρήνη») και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

β) Ποια νοηματική σύνδεση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις: **έτσι** (στην τέταρτη παράγραφο) **ωστόσο** (στην έκτη παράγραφο).

Μονάδες 4

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: αναλίσκεται, οικουμενική, διαστρεβλώσεις, ολωσδιόλου, ευζωίας.

Μονάδες 5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: κοινόχρηστος, συμμετοχή, αυτοακυρώνεται, γνώση, αδιάκοπη.

Μονάδες 5

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» (στην πρώτη παράγραφο)

«Ερυθρού Σταυρού» (στην πρώτη παράγραφο).

Μονάδες 2

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις εκφράσεις με μεταφορική σημασία.

Μονάδες 3

Γ1. Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, να αναφερθείτε σε φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς στην εποχή μας, αλλά και σε δραστηριότητες, ατομικές και συλλογικές, που αποσκοπούν στον περιορισμό αυτού του ελλείμματος (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις). Μονάδες 25

Θεματικά κέντρα

Κεντρική ιδέα: το νόημα και τα χαρακτηριστικά της ανθρωπιάς καθώς και το κατά πόσο υφίσταται σήμερα

- 1) η ανθρωπιά μεγάλη και κοινή αξία, ανιδιοτελής στάση
- 2) ιδανικό από παλιά – σήμερα κοινή διεκδίκηση αποδεικτική των αδιεξόδων
- 3) σήμερα ως έννοια διαστρεβλώνεται και αποκτά υποκειμενικές διαστάσεις
- 4) εξουδετερώνεται από τις υλιστικές αντιλήψεις και κρίνεται παρωχημένη
- 5) πρόκειται για ψυχική κατάσταση και καθολική- κοπιαστική- αδιάλειπτη στάση ζωής

Το δοκίμιο του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου αναλύει την έννοια και τα χαρακτηριστικά της ανθρωπιάς, η οποία κακοποιείται στην εποχή μας. Πρόκειται για έννοια καθολικά αποδεκτή που αφορά την ανιδιοτελή συμπόνια και τη συμπαράσταση στον πάσχοντα άνθρωπο. Παλαιότερα αποτελούσε κοινό ιδανικό, χωρίς όμως να είναι κοινότοπη διεκδίκηση για τα ποικίλα αδιέξοδα όπως είναι σήμερα. Ωστόσο διαπιστώνεται πως ως αξία της εποχής μας έχει αλλοιωθεί, ενώ το νόημά της έχει αποκτήσει πολλαπλές υποκειμενικές ερμηνείες. Εξάλλου η καταχρηστική επίκληση της ανθρωπιάς φθείρει τη σημασία της, ώστε θεωρείται ξεπερασμένη στο σύγχρονο κόσμο τον παραδομένο σε υλικές απολαύσεις. Γι' αυτό διευκρινίζεται ότι η ανθρωπιά είναι κυρίως ψυχική κατάσταση και στάση ζωής καθολική και αδιάλειπτη· μία «κοπιαστική» δικαίωση της ανθρωπίνης υπόστασης μας. (115)

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «Η ανθρώπινη λαίμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.» Μονάδες 10

Σήμερα κυριαρχεί ο υλισμός – προτεραιότητα είναι τα υλικά αγαθά τα οποία αναδεικνύονται σε υπέρτατη αξία, οι άνθρωποι τα επιθυμούν αγόρταγα, οπότε δεν έχουν χρόνο και ψυχική δύναμη ούτε θέληση να ασχοληθούν με τον συνάνθρωπό τους. Εξάλλου η επιδίωξη του κέρδους και της υλικής ευδαιμονίας σε συνδυασμό με τα πρότυπα της εποχής τους κάνει κυνικούς, ώστε θεωρούν τη συμπόνια και τη συμπαράσταση έννοιες και συμπεριφορές παλιομοδίτικες. Στη θέση τους ανθεί η εικόνα του αδίστακτου και ανελέητου τεχνοκράτη ή του σαρκαστικού ορθολογιστή. Παράλληλα επικρατεί ένας πρωτόγνωρος αμοραλισμός που ανάγει τους πάσχοντες ή μειονεκτούντες σε υπεύθυνους της μοίρας τους. Σβήνουν επομένως συναισθήματα αγάπης, ενσυναίσθησης, κατανόησης για τον συνάνθρωπο και

τις όποιες περιπέτειες ή δυσκολίες τον ταλανίζουν. Καθώς μία τέτοια συμπεριφορά συνιστά «ύβρη» απειλείται –όπως και κάθε ύβρη- με τη νέμεση.

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (Η «ανθρωπιά» ... «εν πολέμω και εν ειρήνη») και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. Μονάδες 6

Η παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων, εντοπίζουμε επομένως:

- α) αιτιολόγηση στην 1^η περίοδο όπου αιτιολογείται η κρίση ότι η ανθρωπιά είναι κοινόχρηστος όρος «γιατί συμβαίνει...»
- β) ορισμός της ανθρωπιάς στη 2^η περίοδο του κειμένου «με την ανθρωπιά εννοούμε φυσικά...», όπου δίνει τα γνωρίσματα της «ανθρωπιάς»
- γ) παράδειγμα που αποσαφηνίζει την έννοια «μεγάλος ανθρωπιστής»: η αναφορά στον Ερρίκο Ντυνάν, τον ιδρυτή του «Ερυθρού Σταυρού»

β) Ποια νοηματική σύνδεση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις:

έτσι (στην τέταρτη παράγραφο)

ωστόσο (στην έκτη παράγραφο). Μονάδες 4

έτσι (στην τέταρτη παράγραφο)= εκφράζει το συμπέρασμα

ωστόσο (στην έκτη παράγραφο)= εκφράζει αντίθεση

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: αναλίσκεται, οικουμενική, διαστρεβλώσεις, ολωσδιόλου, ευζωίας. Μονάδες 5

αναλίσκεται= προσφέρεται, θυσιάζεται, αφοσιώνεται, ξοδεύεται, σπαταλιέται

οικουμενικής = πανανθρώπινης, παγκόσμιας, πλανητικής

διαστρεβλώσεις= αλλοιώσεις, παραποιήσεις, παραμορφώσεις

ολωσδιόλου= τελείως, εντελώς, απολύτως

ευζωίας= καλοπέρασης, καλοζωίας

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: κοινόχρηστος, συμμετοχή, αυτοακυρώνεται, γνώση, αδιάκοπη. Μονάδες 5

κοινόχρηστος ≠ μοναδικός, σπάνιος, ασυνήθιστος

συμμετοχή ≠ αποχή, απόσυρση, αδιαφορία

αυτοακυρώνεται ≠ αυτοεπιβεβαιώνεται, καταξιώνεται, δικαιώνεται

γνώση ≠ άγνοια, αμάθεια

αδιάκοπη ≠ σποραδικής, περιστασιακής, στιγμιαίας, στάσιμης, διακεκομμένης

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις: «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» (στην πρώτη παράγραφο) «Ερυθρού Σταυρού» (στην πρώτη παράγραφο). Μονάδες 2

«αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» (στην πρώτη παράγραφο)= με τα εισαγωγικά εισάγονται αυτούσια λόγια άλλου

«Ερυθρού Σταυρού» (στην πρώτη παράγραφο) όνομα, τίτλος του οργανισμού

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις εκφράσεις με μεταφορική σημασία. Μονάδες 3

η ανθρωπιά ... νόμισμα

προσωπικότητα που ξοδευόταν

ο ανθρωπιστής αναλίσκεται

η ανθρωπιά σπάνια υψηλή παρουσία

εκλεκτές φύσεις

καθημερινή άσκηση

οικουμενική ψυχή

αποστεώνεται

η ζωή χάνει τη θαλπωρή, τη ζεστασιά

είναι ένας χειμώνας ... κλπ

Γ1. Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, να αναφερθείτε σε φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς στην εποχή μας, αλλά και σε δραστηριότητες, ατομικές και συλλογικές, που αποσκοπούν στον περιορισμό αυτού του ελλείμματος (500-600 λέξεις). Μονάδες 40

«Ανακτώντας την ανθρωπιά μας...»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εντύπωση προκάλεσε η κυνική δήλωση κυβερνητικού αξιωματούχου γειτονικής χώρας που ακολούθησε την εκατόμβη των νεκρών σε ατύχημα σε ορυχείο όταν έκρινε ότι «αυτά συμβαίνουν». Δημοσιεύτηκαν επίσης πολλές γνώμες τεχνοκρατών που συνδέουν τα πολύ συχνά ατυχήματα σε ορυχεία με την επιτακτική ανάγκη πρώτων υλών και ιδίως ενεργειακών πόρων που έχει ο σύγχρονος βιομηχανικός πολιτισμός.

Είναι πυκνά λοιπόν τα φαινόμενα περιφρόνησης για τον άνθρωπο, τον πόνο, τον κόπο, τις ανάγκες ή τις συμφορές του και απλώνονται σε όλα τα επίπεδα της ατομικής ή συλλογικής ζωής.

Α΄ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

α) Καταρχάς είναι χαρακτηριστική η εγωιστική, ατομιστική συμπεριφορά που κλείνει τον άνθρωπο στο μικρόκοσμό του, στην ιδιωτική του «ευτυχία» και τον οδηγεί να εγκαταλείπει τη συλλογικότητα:

- αφοσίωση στην εργασία, η αγωνία για το κέρδος η συνακόλουθη αδιαφορία για τα ευρύτερα κοινωνικά – πολιτικά- οικονομικά προβλήματα. Απόδειξη αυτού του ατομισμού είναι η αποχή από συλλογικές δράσεις του στενότερου (πχ γειτονιάς, σωματείου, συλλόγου) ή του ευρύτερου πολιτικού χώρου (η αποδυνάμωση των πολιτικών σχηματισμών, η αμφισβήτηση των κομμάτων, η κατάρρευση ιδανικών ισότητας, ελευθερίας αλληλοσεβασμού). Ανθεί, αντίθετα, ο ανταγωνισμός σε όλους τους χώρους, από την εκπαίδευση έως την εργασία ενώ η επιτυχία επιδιώκεται και μέσα από την ισοπέδωση του άλλου. Εδώ εντάσσεται η ληστρική εκμετάλλευση της φύσης, η αδιαφορία για τους άλλους οργανισμούς αλλά και η εξοικείωση με τον όλεθρο, τη γενοκτονία τους πολέμους που μαίνονται σε πολλές περιοχές του πλανήτη. Εδώ τέλος ανήκει η παθητική παραδοχή των ακραίων ανισοτήτων, της υπερκατανάλωσης στις ανεπτυγμένες περιοχές και της απόλυτης στέρησης στις φτωχές περιοχές του πλανήτη

β) άμεσα συνδεδεμένη με την αλαζονική, «υβριστική» συμπεριφορά του σύγχρονου ανθρώπου είναι η βία και η περιφρόνηση για την ανθρώπινη ύπαρξη. Εκφράζεται με ποικίλους τρόπους: από τον κοινωνικό ρατσισμό, την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό όσων διαφέρουν από τα πρότυπα επιτυχίας – γέροντες, ασθενείς, φτωχοί ή αποτυχημένους- μέχρι την απόλυτη αναισθησία για τους ξεριζωμένους, τους λαθρομετανάστες, τους σύγχρονους δούλους, τους πνιγμένους στη Μεσόγειο. Φαίνεται έτσι η απόλυτη τύφλωση, η εξοικείωση με τη συμφορά που μετατρέπεται σε μία ακόμη είδηση ανίκανη να διεγείρει την οργή ή τη δραστική εναντίωση.

Β΄ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Βεβαίως οι προηγούμενες περιγραφές δίνουν τη μία εικόνα: θα ήταν και άδικο και αβάσιμο να αποσιωπηθεί η άλλη πλευρά: αυτή της κοινωνικής ευαισθησίας, της αλληλεγγύης και του αλτρουισμού που μπορεί να δείχνει πιο αδύναμη αλλά παραμένει υπαρκτή. Είναι αυτή που δείχνει το δρόμο σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο

α) ατομικά

- γνώση, κρίση, σκέψη
- αντίσταση στα υλιστικά πρότυπα
- συμμετοχή σε ομαδικές και εθελοντικές δράσεις
- καθημερινή έγνοια και προσωπική θυσία για τον πάσχοντα άλλο: συγγενή, ηλικιωμένο, γείτονα

β) συλλογικά (η ατομική δραστηριότητα τροφοδοτείται, εμπνέεται και ενισχύεται από τις συλλογικές δράσεις)

- ένας τέτοιος χώρος είναι το σχολείο με την αξιοποίηση των συλλογικών και συνεργατικών θεσμών, την ουσιαστική δράση των μαθητικών κοινοτήτων, τη σύνδεση της σχολικής κοινότητας με την ευρύτερη κοινωνία, τη συμμετοχή σε κοινωνικές δράσεις αλληλεγγύης
- η τοπική αυτοδιοίκηση με τα δημοτικά ιατρεία, τα κοινωνικά παντοπωλεία, το κοινωνικό φροντιστήριο, τα συσσίτια για τους άπορους δημότες, τους ξενώνες για αστέγους

- η εκκλησία με την έμπρακτη εφαρμογή των κηρυγμάτων αγάπης και αλληλεγγύης: εράνους, συσσίτια
- η πολιτεία με ενίσχυση των προνοιακών θεσμών (υγεία, εκπαίδευση, οικονομική και ηθική ενίσχυση των προβληματικών κοινωνικών ομάδων, η ουσιαστική φροντίδα για τους ηλικιωμένους, τους ασθενείς ή τους εν γένει ανήμπορους)
- οι ποικίλες οργανώσεις εθνικής ή διεθνούς εμβέλειας με τη συστηματική προσπάθεια για την υποστήριξη, ενίσχυση ατόμων ή ομάδων που στερούνται τα βασικά υλικά ή πνευματικά δικαιώματά τους, όπως την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και παιδείας, τη διατροφή και τη στέγη

Η ατομική και συλλογική δραστηριοποίηση μας για την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου δε συνιστά μία τυπική πράξη φιλανθρωπίας αλλά μία ουσιαστική εκδοχή του ανθρωπισμού. Πάνω απ' όλα ένα καθήκον που διασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και εγγυάται –περισσότερο από κάθε άλλο παράγοντα- την πανανθρώπινη ασφάλεια και ευτυχία.

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ

Πρόκειται για απολύτως κοινότοπα θέματα – από τα πλέον συνηθισμένα και ως εκ τούτου «ασφαλή» με τις ποικίλες σημασίες του όρου.

Το κείμενο είναι εν πολλοίς κατανοητό, επομένως σχετικά απλό στη σύνοψή του με μικρές δυσκολίες στην αποτύπωση της συλλογιστικής πορείας και στη διάρθρωση των σκέψεων

Οι ασκήσεις είναι εν γένει απλές με εξαίρεση τον εντοπισμό συνωνύμων και αντωνύμων καθώς αρκετές από τις δοθείσες λέξεις χρησιμοποιούνταν στο κείμενο μεταφορικά.

Αρνητικό είναι ότι δεν αξιοποιήθηκαν καθόλου ασκήσεις από τη θεωρία (ιδίως από τη θεωρία του δοκιμίου) καθώς το κείμενο προσφερόταν.

Τέλος η παραγωγή λόγου ακολουθεί την πεπατημένη. Η ποιότητα των γραπτών θα κριθεί από το αν εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν / αιτιολογήθηκαν «φαινόμενα» αποδεικτικά του «ελλείμματος ανθρωπιάς» όπως και δραστηριότητες, ατομικές και συλλογικές για «τον περιορισμό του ελλείμματος».

Τελικώς κρίνεται εφικτός ο μέτριος βαθμός (≈14-15) ενώ δύσκολα θα επιτευχθεί το άριστα.